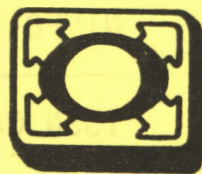

NIVFO

NORSK INSTITUTT
FOR VITENSKAPELIG
FORSKNING OG OPPLYSNING

bulletin

Nr 2·92

VET DU NOK OM TILFELDIGHETER OG SLUMP?
SE SIDE 18

NIVFO-BULLETIN NR. 2/92 * 12. ARGANG

ISSN 0800-0360

NORSK INSTITUTT FOR VITENSKAPELIG
FORSKNING OG OPPLYSNING (NIVFO)

INNHold	SIDE
Intervju med Robert A Baker -----	3
Akupunktur hjalp ikke -----	11
Naturmidler kan forårsake helseskader	12
140 kvakksalvere utnytter kreftsyke	13
Japanerne har originale NDO	15
"Fenomenet" Lulu Hurst -----	16
Om slump -----	18
Skeptiske barnebøker -----	21
Kennedy begikk selvmord, iflg ny bok	22
Kostbar helsebløff -----	23
Notiser -----	25
Falskt anbefalingsbrev for TM -----	29
Massemedia og det paranormale -----	32
Saken mellom James Randi & Uri Geller	34

ABONNEMENT PÅ NIVFO-BULLETIN BESTILLES VED Å SENDE
KR 100,- TIL NIVFO, postboks 9, 7082 Kattem

POSTGIROKONTO: 08143469574

UTKOMMER MED FEM NUMMER PER ÅR

· ANSVÅRLIGE REDAKTØRER: K Stenødegård og Jan S Krogh

Et kritisk forum for pseudovitenskap og litteratur

ET INTERVJU MED

Robert A. Baker

VI HAR TIDLIGERE PRESENTERT ET INTERVJU MED RAY HYMAN (nr. 4-5/91). HER FØLGER ET INTERESSANT INTERVJU MED ROBERT A. BAKER, PROFESSOR EMERITUS I PSYKOLOGI VED UNIVERSITY OF KENTUCKY. INTERVJUER ER MARY HAWKINS, SKEPTICAL BRIEFS (SB).

SB: Transe-teoretikere sier at en endret psykologisk tilstand inntreffer under hypnose. I din bok *They Call it Hypnosis*, antyder du at det ikke finnes noe slikt som hypnose som en unik tilstand av oppmerksomhet. Hvis hypnose ikke er en endret bevissthetstilstand, hva er det da?

RB: Interessant nok, det avhenger av hvordan du definerer "endret bevissthetstilstand". Hvis du kaller den endring av fokus som inntreffer når du fjerner din oppmerksomhet fra en ytre verden og konsentrerer deg om en indre verden for en "endret tilstand", da antar jeg at du kan si at hypnose er en forandret tilstand. Men jeg tror ikke at folk flest ville være enig i at det å endre fokus for oppmerksomheten innebærer å endre bevissthetstilstanden. Mesteparten av den seneste forskningen, spesielt den som er utført av Nicholas Spanos Theodore X. Barber, viser ganske klart at snarere enn å være en endret tilstand vil den hypnotiserte personen være fullt oppmerksom på alt som foregår rundt ham. Når en person blir "hypnotisert", er der en viktig faktor kalt social compliance som gjør seg gjeldende. Hvis noen går til en lege og han sier "ta av deg skjorten" er det ingen som argumenterer. Pasienten gjør som regel hva han blir bedt om. Han har tillit til legen han søker hjelp hos. På samme måten, når en person går til en hypnotisør og får

høre: "Jeg vil at du skal lukke øynene og slappe av", vil personen straks adlyde.

SB: Og personen tror at han/hun vil bli hjulpet på en eller annen måte?

RB: Det er riktig. Hypnose er i virkeligheten ikke noe annet enn sosial føyélighet, avslapping og suggesjon. Dette ikke for å diskreditere suggesjon. Den er et meget kraftfullt verktøy.

SB: Er det noen forskjell mellom hypnose og suggesjon.

RB: Ikke egentlig. Suggesjon er den kraften som gjør alt arbeidet i det såkalte hypnotiske forholdet hypnotisøren og klienten. Intet annet enn pasientens avslapping og kraften av suggesjonen har noen effekt i det hele tatt. Der er ingen annen kraft eller verktøy hypnotisøren har for å hjelpe klientene sine. Og dette er det store problemet - at så mange, mange mennesker som bruker hypnose antar at det er noe mer i funksjon. Det er det ikke. Det finnes myriader av studier som klart har vist at det absolutt ikke er noen forskjell mellom en person som er antatt hypnotisert og en som ikke er det.

SB: Hva er selvhypnose?

RB: Selvhypnose er mer likt meditasjon. Det er en innadrettet akt hvor man tvinger seg selv til å slappe av, konsentrere seg og skape forestillinger. En person bruker forestillinger og innbildninger for å få kroppen til å slappe av og forestille seg selv ting som må oppnås. Der er forskjellige typer av meditasjon, men essensielt er det vi gjør å fokusere vår oppmerksomhet på det å få kroppen avslappet. Der er enormt med forvirring omkring dette. Folk blander sammen den normale innbildningsprosessen og den visuelle innbildningen med en feilaktig oppfatning av hypnose. Dette har fått mange til å anta at hvis man lager seg interne forestillinger og samtidig ikke fokuserer på de ytre omgivelser, da må en eller annen form for transetilstand eksistere. Problemet med en

såkalt selvhypnotisk transe er at det absolutt ikke finnes noen beviser for den. Kreskin har utlovet 100.000 dollar til enhver som kan gi fysiske beviser for en transe-tilstand.

SB: Og likevel har folk til alle tider tilsynelatende assosiert det uvanlige, det bisarre og det okkulte med hypnose.

RB: Ja, det har de. Dessverre, helt siden Mesmers tid har hypnose klart blitt identifisert med det okkulte. Dette er ganske enkelt på grunn av det faktum at i det 16.-, 17.- og 18. århundre forsto ikke folk hva som foregikk inne i et menneske og kunnskapen om den menneskelige organisme og medisin var rudimentære. Når man så noen rulle med øynene og få et epileptisk anfall, antok man at det foregikk noe meget mystisk; at overnaturlige krefter var i ferd med å ta over. Et epileptisk anfall ble faktisk lenge forvekslet med hypnotisk transe.

SB: I dag vil folk gå på hypnose-seminarer for å tape vekt eller slutte å røke. Fungerer dette og i så fall hvordan?

RB: Jo, det kan fungere for noen, men da kun gjennom selvsuggesjon. F. eks. så trenger mange mennesker et ekstra lite puff for å motivere seg selv til å slutte å røke og komme over vanen. Vaner er automatiske. Om du på en eller annen måte kan få overbevist folk om at røyking er skadelig og ødeleggende for helsen, da vil de tenke på dette hver gang de skal til å tenne en sigarett. De vil bli så engstelige at de kutter ut sigarettene.

SB: Det er i virkeligheten en suggesjon som er blitt plantet i deres sinn.

RB: Ja. Og dette kan også hjelpe folk med å slutte å spise for mye. Gå ned i vekt, slutt å drikke osv.. For enkelte kan dette virke meget effektivt. Jeg har brukt det på mine egne klienter i mange år. Men jeg forsterker det alltid med teknikker for oppførsels-modifikasjoner når det gjelder å bryte med vaner. Dette

er også meget effektivt.

SB: Så du mener at folk oppnår større fordeler når de kombinerer oppførselsmodifikasjoner med hypnose.

RB: Ja. Man har i mange år sett sterke beviser til støtte for det.

SB: Hva mener du er det verste misbruk av hypnosen?

RB: Primært når den blir brukt av amatører som prøver å overbevise folk om at de har kraft til å manipulere dem. Men hypnosen i seg selv er ingen farlig prosedyre.

SB: Trenger man lisens for å bli hypnotisør?

RB: Nei, dessverre, det gjør man ikke og mange amatører praktiserer. Selvfølgelig er det slik at i hendene på en fagmann er ikke hypnose hverken verre eller bedre enn legen som anvender den. Dersom legen er dyktig og har den psykologiske forståelse som er nødvendig, da kan hypnose være et meget effektivt verktøy. Men om terapeuten er uskikket og ikke forstår hvordan den menneskelige hjerne og sinn virker, da kan han/hun gjøre mer skade enn gagn. Det er det virkelige problemet: misbruk av hypnose fra folk som ikke vet hva de gjør. Og selvsagt - det å benytte noe slikt til å forsøke å overbevise folk om at de har levet tidligere liv, eller at de er udødelige, eller at de har vært kidnappet av fremmede vesener, det er den aller verste misbruk av denne ellers så troskyldige prosedyren.

SB: Hvis du kunne omdøpe hypnosen, hva ville du da kalle den?

RB: Jeg ville kalle den suggestiv terapi, eller imaginativ terapi. Folk skrur på sine forestillinger og bruker image-bygging og selvmotiverende teknikker for å komme over uvaner, løse problemer osv.

SB: Hva er det som skjer når en hynoterapist hypnotiserer en person tilbake i tiden, kanskje også til et såkalt tidligere liv?

RB: Du trenger faktisk ikke noen hopnoterapist til dette. Alle kan gjøre dette uten så mye som å tenke

på ordet "hypnose". Du lar bare ganske enkelt noen sette seg i en stol, og så sier du: "Lukk nå øynene og slapp av - og la oss begynne å gå tilbake og huske ting." Om du ganske enkelt gjør dette vil gjennomsnittspersonen gå tilbake og huske ting som har hendt. Og vi har på ingen måte bragt inn termen eller tenkt eller brukt noe som helst i retning av "hypnose". Faktum er at om du puffer på deres hukommelse vil du bli forbløffet over den mengden av materiale du kan trekke ut av et individ. Vi har alle enorme mengder av informasjon lagret og som kan bli erindret når en proper type av henstilling eller suggesjon fra den personen som hjelper oss blir brukt. Jeg har nå brukt denne såkalte tidligere-liv-regressjons-teknikken på mer enn 500 studenter over en periode på ti år. Og uten unntak har jeg fått vedkommende til å erindre alle slags situasjoner. Det de i virkeligheten gjør er å bruke deres innbilningskraft. Hvis du fortsetter å stille spørsmål, vil de fortelle deg historier. Med andre ord så er det som å utløse en persons fantasi eller drømmer. De produserer alle slags informasjon, og hver eneste bit av den - hvis du tok deg tid til å sjekke opp hvor den kom fra - kan spores tilbake til noe som har hendt dem i deres nåværende liv. Dette slår aldri feil. Hver gang jeg presset dem kom studentene frem med komplette, normale beretninger om hvor informasjonen kom fra. Og den var alltid knyttet til noe de hadde lest, sett eller hørt, eller noe som hadde hendt dem.

SB: Dette fører oss til kryptomnesi eller skjulte minner.

RB: Nettopp. Og vi har alle hundrevis av dem. Vi kan forstå dette i termer av hvordan det menneskelige nervesystemet virker, og det henger sammen med det faktum at vi hver eneste dag lærer mer om hvordan nervesystemet fungerer. Hjernen er i virkeligheten kjertel som skiller ut alle slags hormoner, og som i neste omgang influerer på hormonene. Det er en uhyre komplisert kjemisk fabrikk. Når vi tar droger, alkohol etc. influerer vi på denne kjemiske fabrikk og opphisser den på mange måter. Det er en rekke ting som

kan gå galt. Men vi vet at nervesystemet er organisert og at hjernen leverer informasjon på en parallell måte. Det er faktisk slik at mye av vårt mentale liv ikke er i vår umiddelbare bevissthet i det hele tatt, men fortsetter under overflaten. F.eks., når du skriver på maskin, tenker du ikke på hvor fingrene farer eller hva de gjør. Du bare setter deg ned og skriver. Du har allerede automatisk lagret den informasjonen - stuert den bort. Så mye av vårt daglige liv er komplett automatisk og våre hjerner er aldri stille. Selv når vi sover er vi konstant i bevegelse, handling og forestilling i våre drømmer. Problemet er at når vi tenker på fortiden er minnet alltid en konstruksjon. Det er ikke som et lydbånd i noen betydning av ordet. Vi rekonstruerer situasjonen fra en fortid vi prøver å huske. Og alle typer av assosiasjoner og senere forestillinger kommer til å farge vår rekonstruksjon. Vi forsøker å rekonstruere den aller beste historie vi kan om hva som hendte oss tidligere og vår hukommelse er aldri perfekt. Den vil alltid være litt på siden og noen ganger roter vi tingene til ganske alvorlig. Vi blander sammen tid, folk, steder osv.

SB: Er kryptomnesi noe vanlig forekommende?

RB: Å jada. Hvis vi forsøker å erindre noe med meget sterkt følelsesmessig innhold, eller noe som var en særlig sterk emosjonell hendelse for oss, er det gjerne slik at vi husker det hele meget nøyaktig. Hvis det på den annen side er et minne som er blitt svekket med tiden, jo mer vi tenker på det desto mer forsøker vi å lage en god historie. Vi setter sammen de aller beste rekonstruksjonene av den tiden, det stedet og omstendighetene. Men hvis vi hadde hatt en film om det som virkelig hendte, ville vi oppdage alle slags feil.

SB: Vi vet at fantasifulle mennesker er lett å hypnotisere, men ... kan mennesker uten forestillingsevner ("unimaginative") bli hypnotisert hvis de er villige til å være med på det?

RB: Du kan hypnotisere hvem som helst hvis du får dem til å være med på dine suggestjoner. Jo mere livaktig du

beskriver hva du ønsker at de skal innbille seg og jo mer ettertrykkelig du kan vise dem styrke, desto mer vil deres motivasjon følge din suggesjon. Hvis de har personlige problemer og du klarer å forbinde dine suggesive forestillinger med disse problemene, da kan de ganske sikkert bli fanget inn av dine suggesjoner og bruke sine forestillingsevner til å følge deg. Jeg tror ikke at noen som er sunn og normal mangler slike forestillingsevner. Vi kan alle skape ting og forestille oss ting, så vi er alle subjekter for denne type suggesjon og påvirkning.

SB: Nå i april vil du og Joe Nickell lede et seminar, "Magic for Skeptics": Trickery and the Paranormal", i Lexington, Kentucky. Kan du si litt om hva vi kan vente å oppdage der?

RB: Vi vil presentere første del av seminaret, en visuell historie om magi og dens assosiasjon til det paranormale. Vi vil gå tilbake til de gamle egypteres tid da magikere tilsynelatende gjorde staver om til slanger; og vi kommer til å avsløre disse triksene som det de er. Vi vet at magien er meget, meget gammel. Den var en av de første primitive formene for religion. Helt siden da har magikere narret folk. Vi vil se på hvordan disse oppskriftene, ideene og triksene har utviklet seg opp igjennom århundrene.

Gjennom den andre halvdel av programmet vil vi lære våre studenter og andre skeptikere hvordan de kan utføre denne type triks. Vi vil gjøre en hel del av de tingene som spiritualistene gjorde, og vi vil vise nøyaktig hvordan de utførte kunstene, samt undervise skeptikerne i hvordan de selv skal utføre dem.

SB: Føler du at mange av de paranormale tingene som foregår i dag er enkle triks?

RB: Det som magikere gjør kan synes paranormalt for mange, men er det ikke. Moderne magikere er åpne. De er de første til å innrømme at de bruker rene og enkle triks og at det ikke er noe paranormalt som foregår.

SB: Hva med troshelbrederne?

RB: Troshelbrederne har benyttet seg av alle slags triks for å forvirre og lure publikum. I boken Hidden Memories snakker jeg om adskillige av de ganske vanlige triksene som 'kanalisererne' (*) og troshelbrederne bruker. F.eks., et barn blir tatt opp på scenen for angivelig å kanalisere en eller annen personlighet som har vært død lenge, og resiterer og sier ord som hun neppe skulle kjenne til. Så viser det seg at hun har en liten radiomottaker i øret, mens noen står bak scenen og leser fra bøker til henne. Hun gjentar ganske enkelt det hun hører. Og publikum lar seg narre til å tro at barnet har direkte kanal til en ånd eller til Gud, en engel eller hvem det nå måtte være. Disse typer av triks, når de blir brukt på denne måten, er avgjort falske og trenger å bli avslørt.

SB: Hvordan kan folk i sin alminnelighet beskytte seg mot slike triks som kommer inn under det paranormale?

RB: Ved å bruke sunn fornuft og være klar over at om det forekommer noe som kan synes å ligge hinsides menneskelige evner, bør man kikke etter noe som klart er bedrag. Ikke en gang den mest respekterte teolog vil påstå at han har overnaturlige evner, eller hevde at Gud snakker bare gjennom ham eller henne. Man skal være meget, meget varsom med mennesker som påstår seg å ha private linjer til den Allmechtige.

KILDE: The Skeptical Brief nr. 1/1992.

(*) Kanalisering (channeling). kanaliserer:

New Age-begrep, hvor det blir påstått at en person kan fungere som kontaktledd eller 'kanal' for budskap fra døde el.l.

- Red.

AKUPUNKTUR HJALP IKKE DE SVAKSYNTE

AKUPUNKTURBEHANDLING AV STERKT SVAKSYNTE HAR IKKE GITT DE RESULTATER MAN HÅPET PÅ. FORELØBIGE MÅLINGER FRA HAUKELAND SYKEHUS LEVNER LITE HÅP FOR FOLK MED ALVORLIGE ØYENSYKDOMMER.

RUNE INDERØY

Aftenposten 4.4.92.

Bergen. Norges Blindeforbund fattet for en tid tilbake interesse for forsøk med akupunkturbehandling av blinde og svaksynte i Danmark. Forsøkene hadde angivelig ført til at sterkt svaksynte i noen tilfeller hadde fått et vesentlig bedre syn. Dette skulle være resultat av akupunkturbehandling i håndflater og på fotsåler. Den danske akupunktør Freddy Dahlgren kom til Norges Blindeforbunds senter på Bømlo i Hordaland i februar for å prøve akupunkturbehandling på åtte medlemmer.

- De foreløbige resultatene viser at akupunkturbehandlingen absolutt ikke har hatt effekt. Dette er tragisk for dem som hadde fattet nytt håp, men ved øyenavdelingen på Haukeland sykehus var vi i utgangspunktet skeptisk til behandlingen, sier professor Torstein Bertelsen.

Bertelsen mener at utvalget har vært tilstrekkelig stort til å kunne måle effekt av akupunkturbehandling.

- Jeg forstår at blinde og svaksynte gjerne vil forsøke alt for å redde synet eller få synet delvis tilbake. Det er mange som gjerne vil hjelpe dem, og motivene kan være forskjellige. Nå har vi nok'en gang opplevd at "vidunderkurer" ikke hjelper, sier professor Bertelsen.

NATURMIDLER KAN FORARSAKE HELSESKADER

Bivirkninger av naturmidler har vært lite omtalt. Dette gjelder også leverskader ved bruk av slike midler. Vi har i løpet av en toårsperiode hatt fire slike pasienter innlagt. Etter vår vurdering var det en sannsynlig sammenheng mellom bruk av naturmidler og deres leverskade. Såvel årsakssammenheng som mekanismer bak den sykdomsfremkallende prosess kan være vanskelig å forstå. Mangelfull varedeklarasjon og forurensning av midlene er to av problemområdene. Så lenge det ikke er påvist terapeutisk effekt av naturmidler, kan alvorlige bivirkninger ikke aksepreres. Vår erfaring tilsier en kritisk holdning til naturprodukter og bruken av disse.

Ovenstående ingress er hentet fra Den Norske Lægeforenings tidsskrift, nr. 10/92. Det dreier seg om en nesten fire siders artikkel om saken.

Naturmidler defineres som produkter som hevdes å ha innholdsstoffer av naturlig opprinnelse og en gunstig virkning på helsen. Synonymt med naturmidler brukes betegnelser som naturpreparater, naturmedisin og helsekostprodukter, skriver forfatterne. De viser også til den økende bruk av slike stoffer og at man i den senere tid i økende grad er blitt klar over bivirkninger av dem.

Noen av leserne vil kanskje mene at det er overflødig å gjenta informasjon som har vært bragt i NIVFO-Bulletin for år tilbake. Men det nye er jo at aviser som Aftenposten, samt fagtidsskrifter nå begynner å komme med.

Selvsagt er det nettopp vitenskapelig forskning som trengs. Den blir det neppe for mye av. Men å utsette blinde og svaksynte for akupunktur, er vel å gå en smule for langt. (Jmfr. tidligere artikler om akupunktur i NIVFO-Bulletin. (KS)

140 KVAKKSALVERE UTNYTTER KREFT-SYKE

HELSEDIREKTORATET HAR KARTLAGT 140 "MIRAKEL-LEGER" SOM BEHANDLER KREFTPASIENTER I NORGE. EN UNDERSØKELSE VED REGIONSSYKEHUSET I TROMSØ VISER AT OVER EN TREDEL AV KREFTPASIENTENE HAR HATT KONTAKT MED SLIKE KVAKKSALVERE.

Dette er Dagbladets bidrag til opplysning om den nye tidsalderens medisinske praksis. (31.03.92.)

- De 140 vi har kartlagt er bare toppen av isfjellet. Det finnes mange hundre healere, håndspåleggere og kvakksalvere som tar kreftpasienter i kur, sier avdelingsdirektør Haakon Melsom i Helsedirektoratet.

Mange av kvakksalverne får pasientene til å stanse livsnødvendig behandling på sykehus.

OPPSIKTSVEKKENDE

Materialet som Helsedirektoratet nå sitter med er så oppsiktsvekkende at undersøkelsen vil bli utvidet. Helsedirektoratet har registrert kvakksalvere som hevder at de kan kurere kreftpasienter med alt fra håndspåleggelse til bønn, homøopati og urter. Noen aksepterer at pasienten fortsetter behandlingen hos legen, andre sier at vedkommende må holde seg borte fra tradisjonell medisin.

"FRISKMELDT" DØDE

- Vi har mange eksempler på at kreftpasienter er blitt "friskmeldt" av kvakksalvere. Noen måneder senere har sykdommen tatt livet av dem, sier Melsom. Han nevner et eksempel der en 18 år gammel jente avsluttet behandlingen på Radiumhospitalet for å bli kurert av en mann som drev healing over telefonen.

Mange pårørende er i etttertid enige om at pasienten ikke fikk en verdig avslutning på livet.

FIKK 10.000 KRONER I BOT

Den britiske legen Manuk Shivadikar har vedtatt et forelegg på 10.000 kroner for to brudd på kvakksalverloven. Dr. Shivadikar mener at han ikke har gjort noe straffbart. Han har likevel vedtatt forelegget for å "få saken ut av verden", og slippe rettssak.

Shivadikars virksomhet ble kjent i fjor etter at en klient hadde påstått at Shivadikar hadde punktert en av lungene.

Etterforskningen førte til at Shivadikar ble siktet for to brudd på kvakksalverloven. Det ene gikk på at han hadde gitt innsprøytninger til en pasient uten at han har godkjenning for å praktisere som lege i Norge.

Det andre forholdet var at han hadde tatt samme pasient i kur, til tross for at han ikke er norsk lege og har oppholdt seg i Norge i minst 10 år.

Det var etter en artikkelserie i Dagbladet om mirakellegers kyniske behandling av kreftpasienter, at Helsedirektoratet ba alle landets fylkesleger om å registrere kvakksalverne.

JAMES RANDI TIL NORGE IGJEN I ÅR?

I forrige nummer antydte vi denne muligheten. Det skulle vise seg ikke å la seg gjennomføre i mai.

Men om alt går etter planen, så kan det bli en opptreden med Randi, bl.a. på TV, i Trondheim til høsten en gang.

- Red.

Japanere har originale nær-døden-opplevelser

Japanerne har sin egen måte å se tingene på - selv døden. En ny undersøkelse viser at japanernes nær-døden-opplevelser fortøner seg noe annerledes enn hos folk i Vesten.

Europeere forteller ofte om å "sveve over kroppen" og om "tunneler med et skinnende lys i enden." De får en følelse av fred og innsikt, og kommer gjerne inn i en behagelig og god verden hvor de blir tatt imot av døde slektninger.

Japanerne har altså mindre romantiske bilder, ifølge forskere ved Kyorin-universitetet. Undersøkelsen omfatter tilsammen 17 pasienter som har blitt bragt tilbake til livet etter hjerteanfall, slag eller alvorlige forgiftninger. Alle hadde bare minimale livstegn mens de lå i koma.

Åtte av personene forteller at de hadde opplevelser som dreide seg om elver eller dammer. Fem kjente frykt, smerte eller lidelse. En 65 år gammel mann så seg selv vasse over en elv, da han hørte en stemme som ropte navnet hans: "Kom denne veien". En annen pasient, en 73 år gammel kvinne, så himmelen fylt med døde menn-esker.

- Det var en mørk og trist dag. Jeg sang, og jeg fikk følelsen av at hvis bare de andre også sang, kunne de bli reddet. Jeg bad dem forsøke, men de gjorde det ikke, forteller hun. Forskerne forteller at historiene gir en følelse som kan sammenlignes med den man får i Tokyo en regntung høstdag.

KILDE: Fakta, nr. 4/1992.

"FENOMENET" LULU HURST

Jim Lippard, redaktør av tidsskriftet til Arizona Skeptics, har levert det følgende utdraget fra Charles Berlitzs nye bok, *World of the Odd and the Awesome* (1991, Fawcett, s. 118-119):

Et tordenvær i Cedartown, Georgia holdt 14 år gamle Lulu Hurst og hennes søskenbarn Lora, våkne en sommer-natt i 1883. Så merket pikene en underlig bankende lyd som virket for nær til å være torden.

Lulus foreldre trodde til å begynne med at det merkelige oppstyret hadde sammenheng med det fryktelige tordenværet. Men neste kveld ble det klart at en annen type fenomen var involvert - datterens seng dunket slik at de kunne føle det. Og mer enn et dusin vitner hørte lyder som fikk veggene til å riste i Lulus rom. Noen av observatørene oppdaget at lydene lot til å svare på spørsmål. Ett bank betydde tydeligvis "ja", to bank var "nei".

Imidlertid var det ingen som registrerte at hva det nå enn var som foregikk så hadde det forbindelse med Lulu. Ikke før fire dager senere. "Det skjedde da en slektning som kom på besøk ble kastet tvers over rommet, etter at hun hadde berørt den stolen som Lulu trakk bort til henne. Fire menn som grep tak i det roterende møbelet fant seg selv i forrykende kamp med en usynlig kraft som til slutt knekket stolen i småbiter.

Lulu løp hylende og skrikende fra skueplassen, skremt av sine egne krefter. Men i løpet av to uker utførte hun forbløffende prestasjoner foran publikum.

Det første showet med "the wonderful Lulu Hurst", som hun ble døpt av avisene Atlanta Constitution og Rome Bulletin, gikk på et lokale i Cedartown, stappfullt av nysgjerrige tilskuere. Dommere, advokater,

bankfolk, politikere og leger var på plass for å se denne lille tenåringens talenter på nært hold.

En kraftig bygget mann fra publikum sa seg villig til å teste pikens krefter. Han fikk tildelt en sammenlagt paraply, som han holdt med begge hender på tvers over brystet. Han ble bedt om å holde paraplyen i ro, og tok spenntak med føttene. Men da Lulu ganske enkelt berørte paraplyen med sin høyre håndflate, begynte objektet å rykke kraftig fra side til side. Mannen begynte å vri seg opp og ned, for til slutt å bli kastet ned i fanget på tilskuerne.

I de neste to årene demonstrerte Lulu sine krefter på turneer i USA. Hun optrådte bl.a. for fakultetet og studentene ved Medical College, Charleston, South Carolina, et publikum som avisen Charleston News and Courier kalte "respektabelt og kritisk." Etter å ha sett på hvordan den vesle jenta kastet folk rundt på scenen ved ganske enkelt å berøre dem, konkluderte avisen: "Det fantes ikke en mann i denne distingverte og lærde forsamlingen som kunne forklare dette mystiske fenomen."

Tyve vitenskapsfolk fra Smithsonian og National Observatory skal ha gått sammen med Alexander Graham Bell for å studere tenåringen. De hadde mistanke om at hun satt inne med en eller annen type elektrisk kraft. Men deres studier førte ikke til noen løsning på gåten med den forbløffende Lulu. Og da hun giftet seg og trakk seg tilbake noen år senere, var kilden til hennes krefter fremdeles like mystisk som før.

KILDE: Georgia Skeptics Newsletter nr. 1/1992.

Bladet skriver at enhver som måtte være interessert i å gå sammen med Jim Lippard og andre skeptikere i en historisk etterforskning av tilfellet Lulu Hurst, bør kontakte Becky Long, leder av Georgia Skeptics (Box 654, Norcross, GA 30091 USA. Tlf.: [404] 493-6857).

Leserne bør merke seg kilden til denne historien!

- Red.

OM SLUMP

AV SUSAN BLACKMORE

FOLK ER MEGET DÅRLIGE TIL Å ANSLÅ TILFELDIGHETER ELLER FORSTÅ SAMMENTREFF OG TILFELDIGHETER. SLIKE TING KAN MEGET VEL FORKLARE MANGE AV DE FENOMENERNE SOM BLIR ØBEFFATTET SOM PARANORMALE...

Mer enn halvparten av befolkningen tror på psykiske fenomener, og de fleste påstår å ha opplevet telepati, prekognisjon eller psykokinese. Men eksperimenter i parapsykologi over 50 år har mislyktes med å overbevise vitenskapsfolk flest om at paranormale evner virkelig finnes.

En stadig større mengde av ny psykologisk forskning tilsier nå at opplevelsene ikke skyldes astrale vibrasjoner eller kraft fra ånder, men derimot har sin årsak i måten våre sinn leter etter ikke-eksisterende sammenhenger. Det er snarere som en visuell illusjon, men en illusjon av sannsynligheter snarere enn av visjon.

Hvis det paranormale ikke umiddelbart fortøner seg som noe sannsynlig, tenk da på et eksempel. Du våkner en morgen opp fra en drøm, hvor din venn Ferdinand ligger død i gresset ved en utenlandsk motorvei, dekket av et hvitt klede. Neste dag får du høre at Ferdinand døde den natten.

Enhver som har denne opplevelsen vil trolig si: "Dette kunne neppe være en tilfeldighet. Det må ha vært noe psykisk." Her er det at misforståelsen oppstår. Det kunne ha vært en tilfeldighet, og var det sannsynligvis også. Statistikeren Christopher Scott har kalkulert: hvis vi tenker oss om ikke mer enn én

dødsdrøm pr. person pr. livstid, og tar hensyn til antall mennesker i England samt det antall som dør hver dag, vil en tilfeldighet som denne inntreffe hos noen et eller annet sted i England hver annen uke.

Men selvsagt, hvis du var en av dem måtte du nesten være overmenneskelig for ikke å reagere på det.

Og det ville virke enda mer merkelig hvis Ferdinand hadde omkommet i en bilkollisjon, eller befant seg på sykehus dekket av et hvitt laken. I en typisk drøm kan der forekomme hundrevis av identifiserbare separate detaljer som kunne være riktige, men vi glemmer de fleste av dem og husker bare de som blir bekreftet.

Selv det å møte venner på usannsynlige steder kan analyseres enkelt. En forsker kalkulerte med at hans sosiale samkvem inkluderte 212 personer som han ville ha hilst på om han møtte dem. Under en typisk reise hjemmefra tellet han at han så 460 mennesker. På den bakgrunn burde han vente en venn på et uvanlig sted heller ofte.

TILFELDIGHETSTEST

Det grunnleggende faktum er at mennesker ikke er flinke til å skjønne tilfeldigheter. Hvis du mener at du er et unntak, forsøk spørsmålene i esken. Ikke bli skuffet om du får noen feil. Psykologer har funnet ut at folk har en tendens til å gjøre sine tilfeldighetsberegninger ut fra røffe antakelser snarere enn noe som ligner på matematisk beregning. F.eks., de kan se hvor mange tilfeller - eksempler på et eller annet de er i stand til å 'erindre' og så basere sine gjetninger på det. Ikke særlig nøyaktig, men kanskje det beste vi kan gjøre.

En del av problemet kan være at vi har utviklet tenkemåter i pakt med en mye enklere verden enn den med TV-bilder og umiddelbare kommunikasjoner slik vi har i dag.

Dersom teorien om psykiske opplevelser er riktig, skulle den være testbar. En forutsigelse er at folk som tror på det paranormale (benevnt "sheep") skulle være mindre nøyaktige i tilfeldighetsbedømmelser enn

ikke-troende (goats). Dette ble bekreftet i en serie eksperimenter ved Bristol University.

Spesielt gjorde 'sheepéne' det dårligere i opplegg som krevde at de skulle forstå slumpmessighet. Kan hende er dette grunnen til at totalt slumpmessige tilfeldigheter i deres daglige liv fortoner seg som fremmedartede og får dem til å se etter paranormale forklaringer. Det var interessant å legge merke til at universitetsstudenter ikke gjorde det bedre enn skolebarn, noe som tyder på at disse vurderingene ikke blir forbedret av utdanning.

Den andre hovedtypen av psykisk opplevelse er PK, eller psykokinese - den påståtte effekten av ånd over materie. Det later nå til at også dette beror på en illusjon.

KONTROLLERT ILLUSJON

Som babyer, og ellers gjennom livet, lærer vi hvordan vi kan kontrollere omgivelsene ved å observere sammenhengene mellom våre handlinger og de effekter som følger. Og igjen - fordi vi ikke forstår tilfeldighetene - kan vi lett tro at vi har kontrollert noe tilfeldig. Dette er kjent som "illusion of control" - kontrollillusjon. Det kan gjelde alt fra det å føle at du kan kontrollere været til å tro at din viljekraft kan påvirke terningkast. Denne følelsen av å ha kontroll kan lett overskygge logikken. Det mest bisarre eksemplet jeg noen gang har opplevet var da jeg tok del i et rituale for å få solen til å stige opp ved daggry på midtsommerdagen. Etter timer med sang og seremonier spratt solen opp presist etter skjemaet - og vi følte det virkelig som om det var vi som hadde fått det til å skje!

Hvis dette er den riktige oppfatningen, da, igjen, ville vi forvente at 'sheepéne' skulle ha større tilbøyeligheter til kontrollillusjon enn 'goatséne', og det var nettopp hva vi fant. Under eksperimenter ved Bristol-universitetet skulle forsøksobjektene prøve å kontrollere en hoppende mynt på en computerskerm. Ikke bare trodde 'sheepéne' at de hadde bedre kontroll, men de undervurderte også dramatisk sjansen for

suksess. Dette skulle bety at de selv i en tilfeldighetsverden fremdeles ville se seg om etter forklaringer, og konkludere med at "det må være noe psykisk".

Kanskje er ikke dette den hele historien. Og det normale kan fremdeles eksistere, men vi trenger ikke å ta det til inntekt for opplevelsene - disse inntreffer visserlig og påvirker mennesker dypt, men det hele kan være en illusjon.

KILDE: New Zealand Skeptics Newsletter nr. 20/1991.

SKEPTISKE BARNEBØKER

Prometheus Books har nylig publisert en rekke

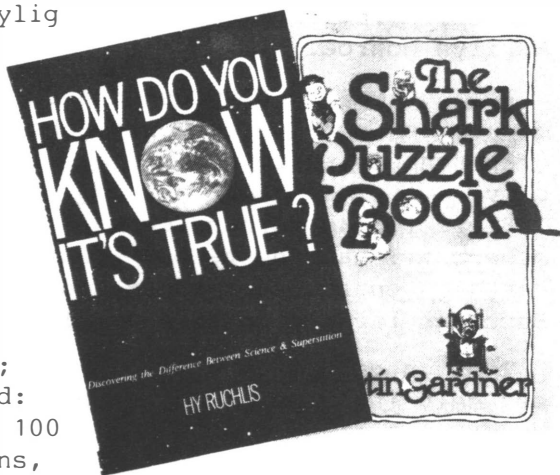
bøker for barn skrevet av kjente skeptikere.

Blant disse to av Joe Nickell: *Wonder Workers! How They Perform the Impossible*, og *Magic Detectives*;

Hy Rucklis' *How Do You Know It's True?; It's Magic*, av Henry Gordon; *Science in a Nanosecond: Illustrated Answers to 100 Basic Science Questions*,

av James A. Haught; *Maybe Yes Maybe No*, av Dan Barker; og Martin Gardners *The Snark Puzzle Book*.

Forfattere og illustratører av skeptiske barnebøker kan sende manus og forslag til Jeanne O'Day, Ass. Editor of Childrens Books, Prometheus Books, 700 East Amherst Street, Buffalo, NY 14215, USA.

KENNEDY BEGIKK SELVMORD, IFØLGE NY BOK

Denne boken overgår visst både Oliver Stone, Jim Garrison og andre konspirasjonsteoretikere. Dr. Ignow Raymuss har skrevet en bok hvor han hevder at John F. Kennedy ikke ble snikmyrdet, men tvert imot begikk selvmord ved å skyte seg selv i nakken.

Raymuss sier at Kennedy drepte seg selv fordi han ikke klarte å få Marilyn Monroe til å gifte seg med ham.

Forfatteren påstår at det ikke var Jaqueline Kennedy som kjørte sammen med Kennedy i limosinen den 22. november 1963 i Dallas. Det var faktisk Marilyn Monroe.

Hele veien fra flyplassen hadde de diskutert. Og da kortesjen passerte Texas Schoolbook Depository, grep Kennedy en revolver fra bilgulvet og skjøt seg selv.

Flere forlag forhandler nå med Raymuss om rettighetene til hans neste bok - Pat and Elvis - hvor han argumenterer for at presidentkandidaten Pat Buchanan i virkeligheten er Elvis Presley.

Teorien går på at Elvis, etter sin død, forflyttet seg selv inn i Buchanan fordi han ble konservativ under sitt meget nære forhold til ulovlige droger.

KILDE: Kases File nr. 5/1992.

(Tidsskrift for Kentucky Association of
Science Educators and Skeptics.)

Idet bladet går i trykken forlyder det at
James Randi kommer innom Oslo den 23. mai.
Følg med!

- Red.

KOSTBAR HELSEBLØFF!

HELSEBLØFF KOSTER TEXAS EN MILLIARD DOLLAR PR.ÅR

AV DR. TIM GORSKI

Dallas - En av statens øverste representanter innen rettsvesenet, har anslått at helsehumbug koster Texas så mye som en milliard dollar årlig. Robert E. Reyna kom med denne uttalelsen som svar på et spørsmål under det årlige møtet til Greater Dallas/Ft. Worth Areas Council Against Health Fraud, i Dalls den 16. sept., 1991.

Mr. Reyna sa at helsehumbug koster Texas en hel del. En milliard dollar i året synes ikke å være for høyt anslag. Og han tilføyde: "Jeg ville ikke bli forbauset om det lå en god del høyere."

Han siterte det meget store antall mennesker som blir skadet av forledende annonser og påstander fra kvakksalvere angående vitaminer, urteprodukter, homeopati, "naturlige" helbredelsesmetoder og andre former for helsehumbug. De som markedsfører uverifiserte påstander for profitt, sa han, klager over forfølgelse fra det medisinske etablissement, mens det i virkeligheten er deres egen aktivitet som er en "sammensvergelse for profitt."

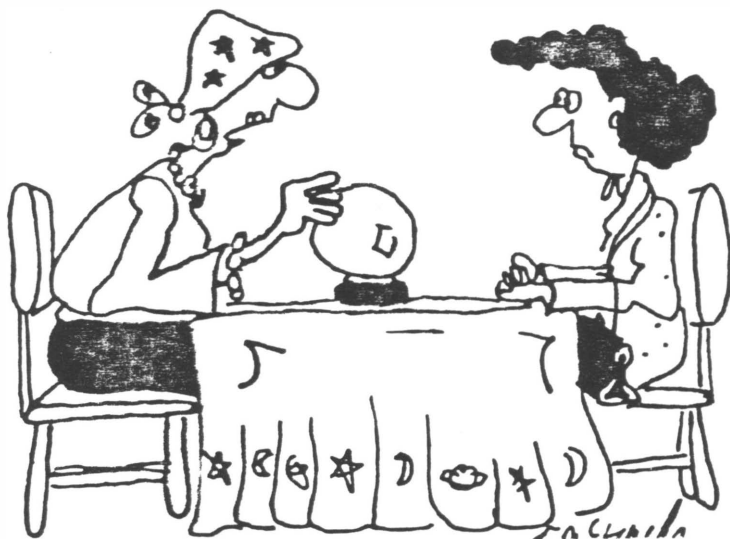
Reyna uttalte at de som blir offer for helsehumbug kan søke tredobbel erstatning gjennom sivile søksmål; noe som medvirker til at lovinstanser som f.eks. Texas' Consumer Protection Division ofte lar være å foreta seg noe med sakene. Små resurser, store krav til bevisføring og den tiden sakene tar er også med på å gjøre tiltak fra myndighetene vanskelige.

En annen type helsehubug som Reyna nevnte er den som går på assurance. Her drar man bl.a. rundt med "rullende laboratorier" og reklamerer med "gratis helsesjekk", etter å ha bragt på det rene at vedkommende 'kunder' har helseforsikring. En utenet kiropraktor el.l. vil så undersøke ofrene og dokumentere en test verd flere tusen dollar. Forsikringsselskapene har liten mulighet til å kunne si at det dreier seg om en bløff.

Artikkelen fortsetter med en lang rekke andre eksempler på helsebedrag, bl.a. TV-programmer som har hovet inn titusener av dollar. Populært er kurer for vekttap, skallethet og impotens, for ikke å snakke om kreftbehandling. Også fagfolk kan være innblandet i dette.

En av fremgangsmåtene for å komme dette ondet til livs er folkeopplysning, mener Reyna. "Folk trenger å bli opplyst om at medisinsk helsepleie ikke fungerer på denne måten," sier han. Han legger til at dette kan starte med noe så enkelt som skeptisisme i kolonialbutikkene (amrk. grocery store - red.) "Se på benevnelsene," sier Reyna. "Ordet 'light' er et salgsargument og kan bety mye mindre enn kunden aner.

KILDE: North Texas Skeptics Newsletter nr. 8/1991.

"Bare et øyeblikk... jeg får inn en telepatisk samtale,"

NOTISER

Det later til at en stor prosent av eldre mennesker har Alzheimers sykdom, kanskje bortimot halvparten av de over 85 år. En artikkel i Dell Horoscope (sept. -91) - "The Role of the Planets in Alzheimers and Aging", av Daniel Heydon, foreslår en astrologisk forklaring: "Mellom 83 og 86 år gamle vil alle oppleve Neptun i opposisjon til sitt eget sted på fødselsskjemaet; likeså en retur av Uranus til sin fødselsposisjon. Av stor betydning er også det faktum at i alderen 82 til 84 vil en person oppleve sin tredje Saturn-retur." Heydon sier dette betyr at "Neptun i opposisjon til sitt eget sted, koblet med ens tredje Saturn-retur, innebærer en 50-50 sjanse for å utvikle Alzheimers sykdom." Men han legger til: "Disse astrologiske korrelasjonene gjelder på ingen måte den gruppen som får sykdommen i en alder av 45 til 75 år. - selv om også disse tilfellene kan ha å gjøre med andre astrologiske faktorer.

KILDE: Skeptical Eye nr. 1/1992.

[National Capital Area Skeptics' Newsletter]

ELVIS PRESLEY ER NOK DØD LIKEVEL!

Ssmme blad skriver at enhver som har sett 'Miracle on 34th Street' vil vite at U.S. Post Office er den nyeste autoritet når det gjelder julenissens eksistens. Og nå har de kjørt frem en nesten like mytisk figur, nemlig Elvis Presley. Sjefen for postverket har nemlig forkynt at Elvis (eg. 'Elvis'likeness') vil bli trykket på et frimerke en gang i 1993. Ifølge postverkets politikk kan ikke levende personer forekomme på amerikanske frimerker.

Det finnes som kjent myter som sier at Presley, i likhet med bl.a. John F. Kennedy, stadig lever i beste velgående... Det mener altså ikke U.S. Post Office.

INGEN HJELP I "SEERE", SIER SCOTLAND YARD

Scotland Yard har konkludert med at 'seere' er helt verdiløse for politiet ved oppklaring av kriminalsaker. Etter å ha studert slike tilfeller gjennom et års tid, uttaler sjefdetektiv inspektør Eddie Ellison ifølge Daily Telegraph: "Det forekom ingen saker med seere, hverken med tilbud om effektiv assistanse eller konsultert [av Scotland Yard]. En annen talsmann for Yarden hadde tidligere forsikret om at "uansett hvilken informasjon vi mottar, uansett fra hvilken kilde, så blir den vurdert og fulgt opp på vanlig måte." Men 'seer' Nella Jones siters slik: "Jeg vet hvor mye hjelp jeg har gitt til Scotland Yard i løpet av det siste året... Når de sier at de aldri rådspør seere, så er det løgn."

AP via St. Pete Times 26.1.92. Tampa Bay Skeptics 4/92

JORDSTRALING FINNES IKKE

"Radiocorder, et apparat som påstås å beskytte mot såkalte negative jordstråler, får ikke lenger selges i Sverige," skriver Svenska Dagbladet for 5. oktober i et telegram fra TT. Marknadsdomstolen har i en dom konstatert at Radiocorder ikke har noen funksjon. Ifølge Arbetsmiljöinstitutet eksisterer nemlig ikke den strålingen som apparatet skal beskytte mot.

"Radiocorder, som koster Svkr. 895,- ligner en 40 cm lang linjal av plast, med sladd og stikkontakt i den ene enden. Innenfor plasten finnes bare en trebit med to kobbertråder, ifølge undersøkelser gjort av Statens Energiverk og bedriften Semco AB."

(Folkvett nr. 3-4/1991.

I URI GELLERS FOTSPOR

Den tyske skeptikeren Werner Walter er blitt stevnet av Andreas Schneider, en ufolog i Dänikens ånd, på like svake Grunner som Geller har stevnet Randi. Noen større sjanse til å vinne saken skulle han ikke ha, men den tyske lovgivningen er slik at Schneider risikerer å måtte betale sine egne saksomkostninger. De tyske skeptikerne er i gang med å opprette et fond for rettshjelp i slike tilfeller.

(GWUP-Aktuell nr. 2-3/91. Folkvett. nr. 3-4/91.)

NOTE: Werner Walter er en av stifterne og lederne for den tyske, skeptiske UFO-organisasjonen CENAP, som senere har gått inn i GWUP.

NANCY REAGANS ASTROLOG STÅR PÅ

Astrologen Joan Quigley spådde i begynnelsen av året at Saddam Hussein skulle gå heden den 20. januar. Flere andre astrologer spådde det samme. Det som overbeviste Quigley var at Hussein er født under samme stjernetegn som Adolf Hitler.

(Ibid.)

DOKTOR I ASTROLOGI

I 1987 ble Peter Niehenke doktor ved universitetet i Bielefeld på en avhandling om astrologi, som ifølge de tyske skeptikerne var en parodi på vitenskap. De har gjort adskillige forsøk på å få eksamensbeviset opphevet, men hittil uten hell.

(Der Skeptiker, nr. 1/91.)

ANTROPOSOFI OG AIDS

Ifølge antroposofien er bakterier og virus ikke årsak til sykdommer, men symptomer på sykdom. Dette er bakgrunnen for at antroposofier motsetter seg såvel vaksinasjon som pasteurisering, to viktige forebyggende tiltak mot infeksjonssykdommer.

Den amerikanske antroposofi-legen Robert Gorter holdt for en tid siden et foredrag om AIDS, som er referert av Dan Dugan i *The Beacon*, tidsskriftet til East Bay Skeptics Society (niv./des. 1990.) Gorter forklarer at Ahriman (en av de antroposofiske djevlene) ligger bak AIDS.

"Ahriman har den største effekten på kromosomene. Tidlig på 1970-tallet oppdaget den biologiske vitenskapen genmanipulasjon, hvordan man kan splitte og sette sammen kromosomer. Et år senere ble retrovirus et klinisk begrep. Virus som kunne forårsake cancer ble aldri spredt før på begynnelsen av 1970-tallet. Når menneskene lærte seg å manipulere genene begynte naturen også å gjøre det. Retrovirus er et spørsmål av verdensformat. Visse sykdommer er symptomer på en tidsperiode."

AIDS er ifølge Gorter, "en sykdom som kan florere for tiden ettersom vår kultur blir mer Ahrimanisk, mer opptatt av definisjoner, mer stolende på intellektet enn på hjertet. Epidemien kan beseires med en forandring av den samfunnsmessige holdningen, en endring av opptreden."

(Folkvett, nr. 3-4/1991.)

Så lenge

Eg har lese at ein psykolog er ein som høyrer på deg mot betaling så lenge han er sikker på at du er spinngalen.

*Ivar Eskeland,
kåsør*

Spennende

Forskning er like spennende som sex. Men det er himmelvid forskjell på formidlingen i norsk presse.

*Henry Valen,
valgforsker*

FALSKT ANBEFALINGSBREV FOR TM

TM (transcendental meditasjon - red.) . hevder som kjent at meditasjon ikke bare får deg til å levitere, den er også et universalmiddel for samfunnsforbedringer.

Hvis tilstrekkelig mange mennesker mediterer samtidig (et siffer som gjerne nevnes er kvadratroten av en prosent av en viss gruppe) er det nok til å påvirke hele gruppen; og f.eks. gi færre forbrytelser og ulykker, bedre vær i området el.l. Dette kalles gjerne "Maharishi-effekten", eller "det enhetlige feltet".

TM-læreren Jim Sutherland hevdet i 1984 i bladet Ergo at når (330 svensker) setter seg ned og mediterer kommer den svenske økonomien til å forbedres, alle lønner vil høynes, misnøye og streiker på arbeidsplassene avbrytes og alle russiske U-båter forsvinner"!

"OVERBEVISENDE EKSPERIMENT"

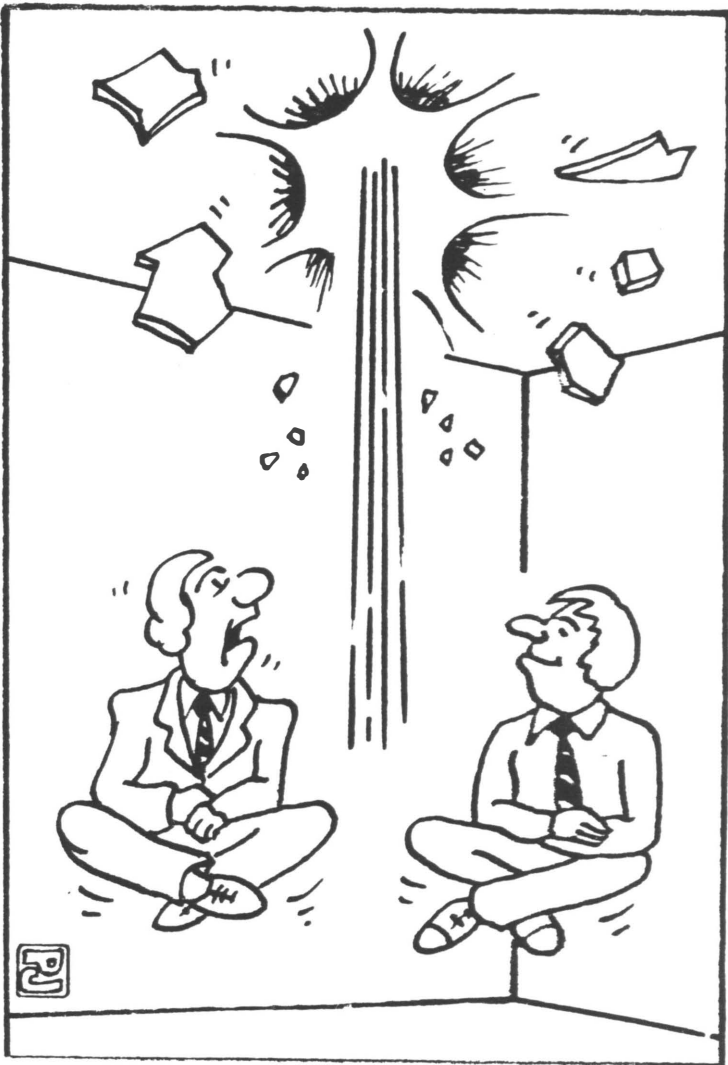
"Maharishi Institut för Kreativ Intelligens" har sendt brev med innbydelser om denne type samfunnsforbedrende tiltak til ulike kommunestyre i Sverige.

Sammen med skrivet finnes et "anbefalingsbrev" fra professor i fysikk i Stockholm, Jens Tellefsen. Han har ofte stått frem i ulike okkulte sammenhenger (Tellefsen presenterte selv utførlig sitt verdensbilde i et 'Sommer'-program på radioen sist sommer.)

Tellefsen skriver i sitt anbefalingsbrev:

"Ang. MIKI-Sveriges skrivelse til kommunestyret:

Jeg har tatt del i MIKI-Sveriges forslag til prosjekt som tar sikte på å høyne livskvaliteten i samfunnet. Det er min oppfatning at resultatene av gjennomførte eksperimenter er meget overbevisende og viser at den s.k. Maharishi-teknologien for det enhetlige feltet kan være en effektiv måte å påskynde individets og samfunnets utvikling i positiv retning. Jeg vil derfor anbefale at berørte politikere bør være åpne for MIKIs forslag."

- Jeg advarte ham, ingen bønne-spising før levitasjon.....

Tellefsen har skrevet sitt brev på den tekniske Høgskolens brevpapir. Dette ble oppdaget av Olle Pettersson som sitter i kommunestyret i Enköping.

I et brev til rektor for KTH spør han:

"Ettersom ... høgskolens og institusjonens navn utnyttes for å markedsføre og gi prestisje til noe som ligger helt utenfor dens vitenskapelige og administrative kompetanseområde, vil jeg spørre med hvilken rett og kompetanse Deres saksbehandlere utnytter sin posisjon ved Deres høgskole i denne saken."

I et svar til Olle Pettersson meddeler rektor:

"KTH bygger sin virksomhet - utdanning, forskning, og utviklingsarbeide - på vitenskapelig grunn og befatter seg ikke med bevegelser av det slag man må anta ligger i rubr. s.k. teknologi. KTH griper ikke inn mot at en enkelt ansatt engasjerer seg i spredning av disse ideene, men vi godtar ikke at KTHs brevpapir brukes til slike formål og heller ikke at meddelelsen i den hensikt gis form og innhold som formidler den oppfatning at KTH står bak budskapet.

I nærværende tilfelle har vi nå klargjort hvilke regler som gjelder..."

KILDE: Folkvett, nr. 3-4 /1991. (Jonas Söderström)

NIVFOS kommentarer: I det svenske livssynsbladet Sökaren kommenteres det forhold at Jens Tellefsen i 1991 av foreningen Vetenskap och Folkbildning ble kåret som "årets förvillare". (Den andre prisen går til "årets folkbildare".) Tellefsen stiller seg helt uforstående til utmerkelsen - ifølge Sökaren.

MASSEMEDIA OG DET PARANORMALE

OM MEDIENES ANSVARLIGHET PÅ DETTE OMRÅDET

I Folkvett 3-4/91 fortelles det om to eksempler på hvordan pseudovitenskap ble behandlet i avisene Nerikes Allehanda (NA) og Vestermanlands Läns Tidning (VLT). Begge artiklene kommer opprinnelig fra nyhetsbyrået FLT.

Den 29. juni bragte NA en lang usignert tekst om UFO. UFOer er ifølge artikkelen ikke "innbilning, bløff eller synsviller". Og som støtte for dette trekker man frem masser av gammel skapmat om fantastiske "tilfeller". Tilfellene presenteres som de bevis som forskere, militære og andre eksperter ikke kan avvise.

En av Vetenskap och Folkbildnings medlemmer skrev en kommentar til artiklene:

"NAS artikkel synes å være skrevet av en overbevist ufolog, men er usignert. Den inneholder dessuten direkte villedende opplysninger. På min forespørsel kunne man hos NA bare opplyse at artikkelen kom fra FLT, et nyhetsbyrå (OK - ferietider).

FLT kunne med stort besvær få frem at artikkelen er skrevet av en svensk freelancer bosatt i Paris, og som fremtrer under signaturen Leo Bellett.

NA tar på seg et stort ansvar når avisen helt ukritisk hjelper til med å spre det pseudovitenskapelige smøriet som Bellett har klemt ut av seg. Massemedias gjennomslagskraft er stor.

To dager senere hadde VLT også en artikkel fra FLT. Nå et intervju med en økonom som var blitt astrolog (av økonomiske grunner, antar jeg, Slik geskjeft kan nemlig være lønnsom.) Artikkelen var signert og forsynt med kommenterende materiale, bl.a. en historisk oversikt over astrologiens utvikling. NA kan kanskje sende noen på studiebesøk til VLT..?"

Det viser seg også at Leo Bellett, signatur eller virkelig, har skrevet flere pseudovitenskapelige artikler for FLT. Den 19. juli fylles en helside og halve første-

siden (!) i Dagen av et Bellett/FLT-materiale om Bermuda-triangelet. Bak forsvinningene ligger enten UFOer eller "en pyramide på havbunnen, trolig bygget av mennesker" fra hvilken det kan "strømme ut så mye energi... at det kan få et stoffs molekyler til å skille seg.." - en av Charles Berlitz' spekulasjoner.

"Ingen har kunnet komme med en bedre forklaring på alle forsvinningene," hevder Bellett. (Alt dette er som kjent oppklart - red.) En kontroll av kildene har vist at ulykkesfrekvensen i Bermuda-triangelet ikke er større enn andre steder. Jmfr. Larry Kusche: The Bermuda Triangle Mystery - Solved.) Mange av de farkostene som Berlitz påstår gikk under der sank faktisk andre steder, f.eks. i Stillehavet. I andre tilfeller raste det sterke stormer når Berlitz skriver at været var rolig.

KOMMENTARER:

Dette er egentlig typiske eksempler på manglende ansvarlighet fra pressens side for hva som kommer på trykk. Eksempler som disse kan man følge som en rød tråd opp igjennom årene i aviser og ukeblad over alt. Høyst urimelige historier, hvor den ene suspekte kilden skriver av den andre og bare for å skulle kunne selge. En stor del av leserne har fått sin oppfatning fra slike historier gjennom de aviser og blad som de vanligvis leser. Faktiske forhold er det nok bare de færreste som har kjennskap til.

- Red.

"MANELANDINGEN VAR EN BLØFF!" --

SKRIVER AMERIKANSK SENSASJONSPRESSE. "VI HAR ALDRI VÆRT DER"...

Det heter at opptakene man fikk se ble gjort i Nevada-ørkenen, og at NASA brukte 30 milliarder dollar for å lure verden.

Kilden er samme avis som kan fortelle at Elvis Presley og John F. Kennedy lever, at en hest er blitt født med menneskeansikt osv.

(Så det er helt sant, det har stått i avisen...) - KS

SAKEN MELLOM JAMES RANDI OG URI GELLER RANDI UTTRYKKER OPTIMISME OM FORLØPET.

Randi har nylig sendt et oppdatert notat til venner og supportere. Han forteller at over 300 bidrag hittil er kommet inn til fondet (the James Randi Fund) - store som små. Randi forteller videre at opposisjonen har vært helt frenetisk pågående med å stevne ham for helt tåpelige og intetsigende saker.

I sitt skriv ber Randi om bidragsyternes tålmodighet, til han får dette slammet unna og etter hvert tid til å svare og takke de som har ytet sine bidrag i saken. To større bidrag er sendt direkte til Randis juridiske rådgivere.

Og så kommer det som vel de fleste vil ha funnet ytterst rimelig: En dommer i saken har slått fast at Uri Geller nå må BEVISE SINE EVNER under vitneforklaringen!

Og dét, sier Randi, skulle være meget interessant å se!

- Jeg kan nesten ikke vente, sier han. Og avslutter:
- Vårt slag vil snart være vunnet og med det noen avgjørende landemerker satt. Takk for den tiltrengte støtten."

BIDRAG KAN SENDES TIL:

The James Randi Fund
P.O. Box 659
El Cerrito, CA 94530